

ЗАТВЕРДЖЕНО
Розпорядження начальника
Херсонської міської
військової адміністрації
_____ № _____

ПРОГРАМА

**ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА (НЕЗЛАМНИЙ БІЗНЕС)
У ХЕРСОНСЬКІЙ МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ
на 2026 – 2028 роки**

м. Херсон
2025 рік

1. Паспорт Програми

Ініціатор розроблення Програми	Херсонська міська територіальна громада
Дата, номер документа про затвердження Програми	Розпорядження начальника Херсонської міської військової адміністрації від _____ № _____
Розробник Програми	Департамент економіки та інвестицій Херсонської міської ради
Співрозробники Програми	Херсонська міська військова адміністрація, Головне управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, Південне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці, ГУ Пенсійного фонду України в Херсонській області, Херсонський обласний центр зайнятості, Херсонська філія Херсонського обласного центру зайнятості, громадські організації, ЗВО
Відповідальний виконавець Програми	Департамент економіки та інвестицій Херсонської міської ради
Назва нормативно-правових актів, на підставі яких розроблена Програма	Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940, від 07.03.2025 № 272), Стратегія відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 821-р
Номер і назва оперативної цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки	Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка. Напрямок «Нові робочі місця, інвестиції та розвиток бізнесу»
Термін реалізації Програми	До 31 грудня 2028 року
Джерела, з яких фінансуватимуться заходи Програми:	- місцевий бюджет, - інші джерела фінансування, не заборонені законодавством
Очікуваний обсяг фінансування Програми:	на 2026 рік – тис. грн, на 2027 рік – тис. грн, на 2028 рік – тис. грн

2. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

В умовах воєнного стану, введеного в Україні, місцевий бізнес зіткнувся з безпрецедентними викликами, які мали значний вплив на економічне становище країни та її підприємницьку діяльність. Ведення бізнесу на прифронтових територіях України зараз є надзвичайно складним завданням, що стикається з численними проблемами. Основними з них є:

Загроза безпеці:

Розташування в зоні активних бойових дій, що зумовлює постійні загрози збройного характеру. Постійна небезпека для життя та здоров'я мешканців, підприємців, їхніх працівників та майна. Широкомасштабне мінно-вибухове забруднення територій, що унеможливорює безпечну господарську діяльність.

Руйнування інфраструктури та об'єктів:

Бойові дії призводять до значних пошкоджень та руйнувань будівель, доріг, транспортних вузлів, що ускладнює або унеможливорює ведення бізнесу.

Проблеми з логістикою:

Ускладнений доступ до сировини, матеріалів, обладнання та ринків збуту через пошкодження транспортних шляхів та інші логістичні бар'єри.

Брак фінансування:

Обмежений доступ до кредитів та інших фінансових інструментів, необхідних для підтримки та розвитку бізнесу в умовах війни.

Недосконалість державних програм компенсації збитків бізнесу за зруйноване або пошкоджене майно.

Відсутність доступних механізмів страхування ризиків для бізнесу, розташованого в зоні активних бойових дій.

Суттєва залежність від зовнішніх ресурсів, зокрема міжнародної технічної допомоги, донорських та інвестиційних програм, що обмежує довгострокову фінансову стабільність громади.

Проблеми з кваліфікованими кадрами:

Мобілізація, міграція та переміщення населення призводять до нестачі робочої сили, особливо кваліфікованих працівників.

Зниження купівельної спроможності населення:

Через війну та економічну кризу споживачі мають менше грошей, що призводить до зниження попиту на товари та послуги.

Непередбачуваність ситуації:

Нестабільна економічна ситуація на внутрішньому ринку, що ускладнює планування та унеможливорює довгострокове інвестування.

Зростання цін на сировину та енергоносії:

Підвищення вартості ресурсів, необхідних для виробництва, збільшує витрати бізнесу та зменшує його рентабельність.

Наслідки для бізнесу:

Зупинка або значне скорочення виробництва та діяльності.
 Втрата робочих місць та зростання безробіття.
 Збільшення кількості банкрутств та закриття суб'єктів підприємництва.
 Погіршення економічної ситуації в регіоні та країні загалом.
 Складнощі у відновленні економіки після завершення війни.

Потреби бізнесу:

Фінансова підтримка та доступ до кредитування.
 Військове страхування та гарантії безпеки для бізнесу та працівників.
 Спрощення доступу до ринків збуту та сировини.
 Державна підтримка у відновленні інфраструктури та об'єктів.
 Створення сприятливого правового та інституційного середовища.
 Розвиток альтернативних логістичних шляхів.
 Підтримка у пошуку, підготовці та заохоченні кваліфікованих кадрів.
 Стимулювання купівельної спроможності населення.

Підтримка бізнесу на прифронтових територіях є критично важливою для економічного збереження та відновлення стабільності України.

3. Аналіз поточної ситуації

Малий та середній бізнес є ключовим для відновлення економіки України, оскільки він створює робочі місця, стимулює конкуренцію, насичує ринок товарами та послугами, сприяє структурній перебудові та формуванню економіки. Його мобільність та здатність швидко адаптуватися до змін є критично важливими в умовах післявоєнного відновлення, тому ефективна підтримка та спрощення умов для підприємницької діяльності можуть значно прискорити економічне зростання та стабільність у країні.

Індекс очікувань ділової активності (ІОДА) в січні 2025 року в цілому по Україні становив 41.0, що відповідало рівню січня 2024 року. Однак у порівнянні з вереснем 2022 року (33,9 пункту) показник поліпшився. Динаміку ІОДА стримує складна безпекова ситуація, нестача інвестицій у виробничий капітал, потреби в енергоресурсах і робочій силі, зростання виробничих витрат, інфляційні й девальваційні процеси. Водночас драйверами позитивного впливу стали стійкий споживчий попит та значні обсяги надходження міжнародної фінансової допомоги.

Водночас по Херсонський міський територіальній громаді в умовах воєнного стану спостерігається низка ключових бар'єрів для відновлення підприємництва, зокрема:

- непередбачуваність ситуації в країні;
- обмежений платоспроможний попит;

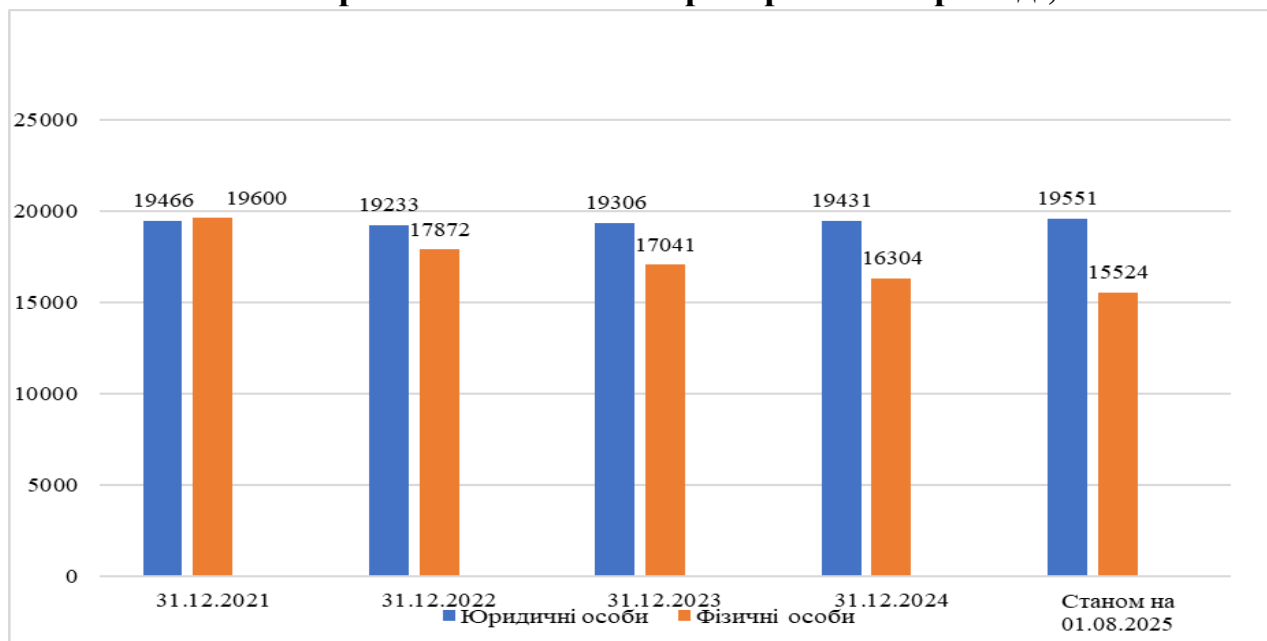
- дефіцит кваліфікованих кадрів та фінансових ресурсів;
- постійні обстріли, мінування територій і руйнування критичної інфраструктури;
- скорочення чисельності населення внаслідок евакуації.

У нинішніх умовах відносно стабільність демонструють передусім державні установи та комунальні юридичні особи. Водночас і вони стикаються з кадровим дефіцитом, оскільки приватний сектор в інших регіонах та за кордоном пропонує працівникам привабливіші фінансові умови. Перевагою державного та комунального сектору залишається можливість бронювання до 50 % військовозобов'язаних працівників, що недоступно більшості приватних компаній.

Зниження купівельної спроможності населення призвело до часткового або повного згортання бізнесу. Проте Збройні сили України виступають значущим чинником підтримки місцевої економіки як роботодавець і споживач товарів і послуг.

З початку війни припинили діяльність у Херсонській міській територіальній громаді 363 юридичні особи (в т.ч. у 2025 році – 84) та 7 737 фізичних осіб-підприємців (у 2025 році – 1 649). Водночас станом на 01.08.2025 на обліку в податкових органах перебували 19 551 юридична особа та 15 524 ФОПи.

Динаміка кількості зареєстрованих суб'єктів юридичних та фізичних осіб по Херсонській міській територіальній громаді, осіб

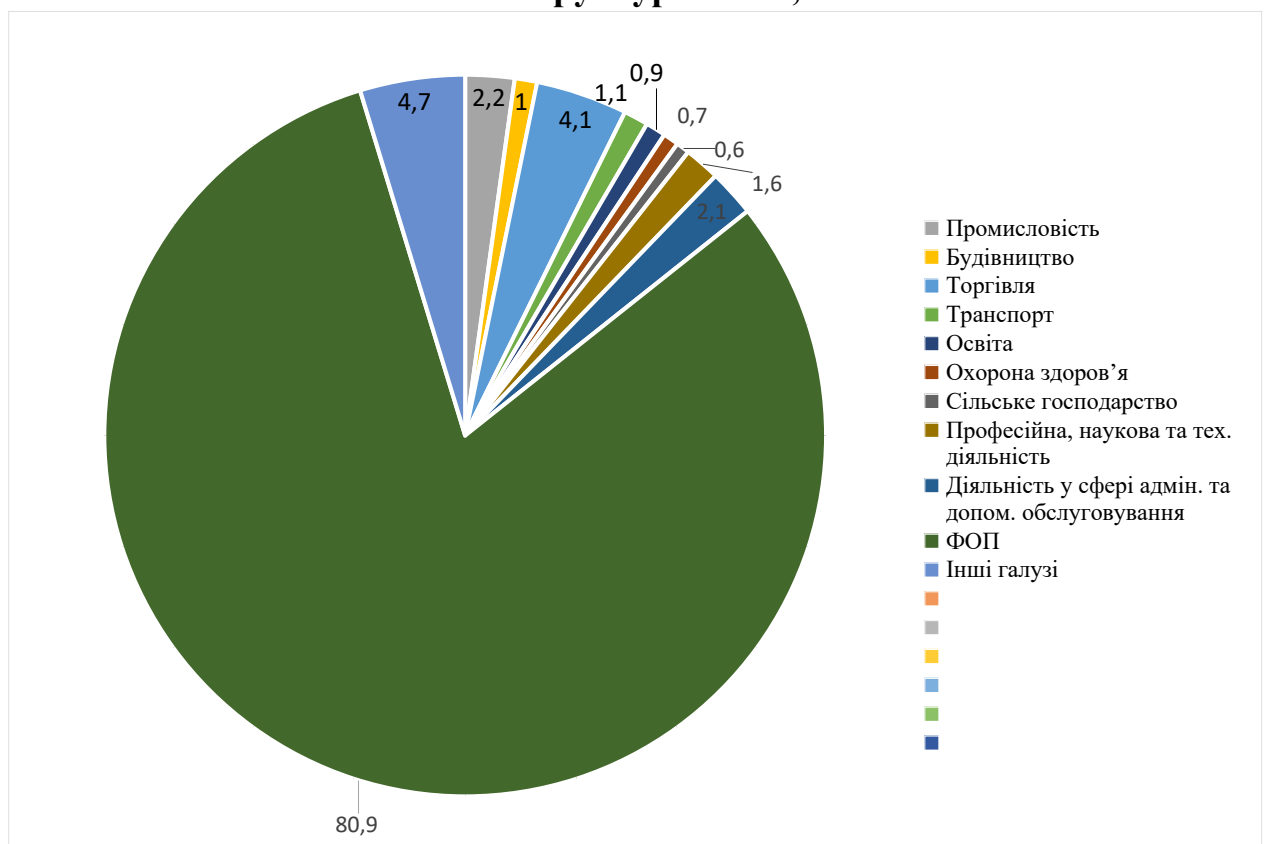
Протягом I кварталу 2025 року зареєстровано 33 новостворені юридичні особи та 348 ФОПів. У той же час за період січень – липень 2025 року припинили діяльність 84 юридичні особи та 1 649 ФОПів.

У 2024 році до Херсонської області перереєструвалися 106 юридичних осіб та 86 ФОПів, а за січень – серпень 2025 року – 122 юридичні особи та 24 ФОПи.

Мале і середнє підприємництво (МСП) залишається ключовим драйвером економічного відновлення громади. У Херсонській міській територіальній громаді розвиток МСП є пріоритетним напрямом, оскільки саме підприємці забезпечують збереження економіки та формують місцевий бюджет.

Структура малого та середнього підприємництва в Херсонській міській територіальній громаді станом на 01.06.2025 характеризується диверсифікованим сектором із домінуванням кількох ключових галузей.

Структура МСП, %

Структура МСП характеризується концентрацією ФОПів (80,9 %), що формує основну частку економічної сфери.

Серед галузей традиційно лідирують торгівля та сфери послуг (4,1 %), що постачають внутрішній ринок товарами та послугами.

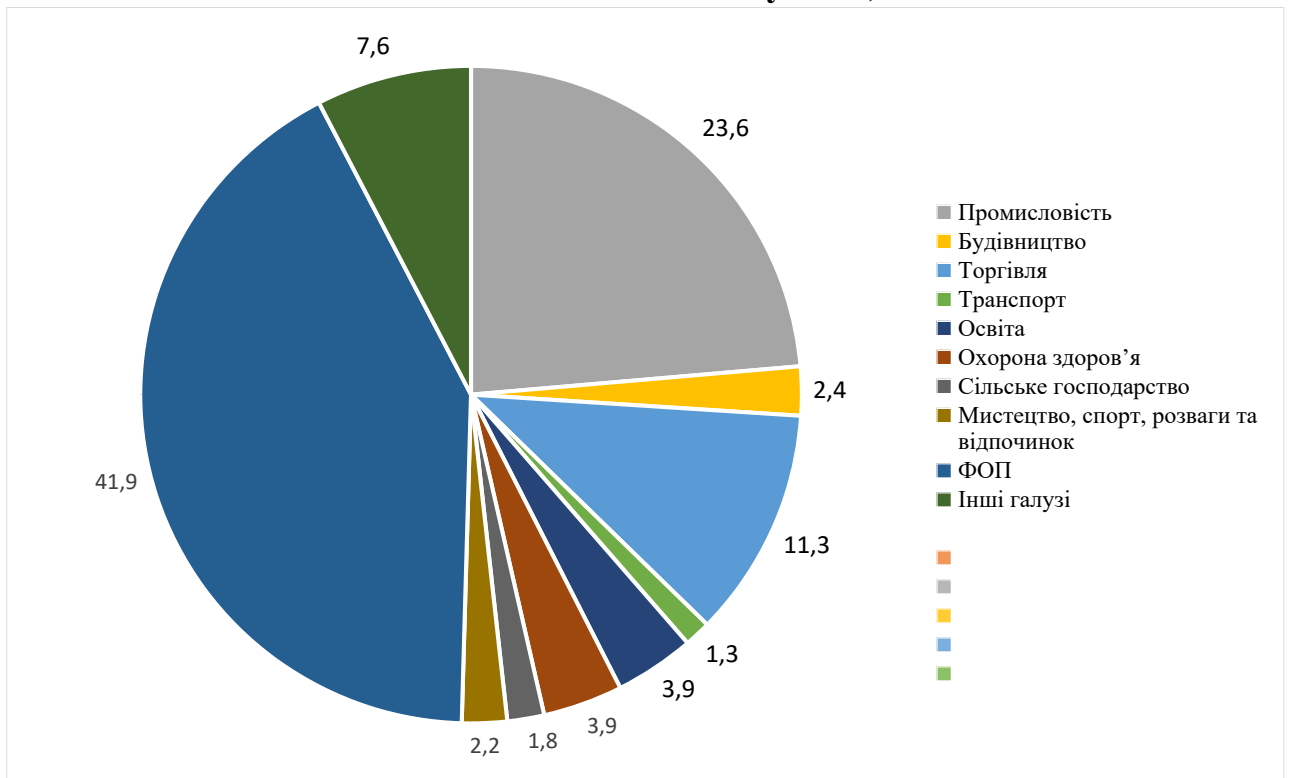
Промисловість і будівництво представлені меншою кількістю суб'єктів (3,2 %). Будівництво відіграє стратегічну роль у відновленні критичної інфраструктури.

Невелика частка освіти, охорони здоров'я та сільського господарства (2,2 %) свідчить про можливість для розвитку цих секторів, хоча зараз інвестиції в них зупинені через бойові дії.

Поєднання торгівлі, промисловості та сфери послуг у структурі МСП формує платформу для відновлення та підтримки життєдіяльності громади в складних умовах.

Суб'єкти малого та середнього бізнесу здійснюють суттєвий внесок у наповнення бюджету громади. Так, у січні – липні 2025 року від діяльності підприємців надійшло 404 777,7 тис. грн, що становить 38,74 % від загального обсягу податкових надходжень (1 044 млн грн). Це підтверджує провідну роль підприємництва в забезпеченні соціально-економічної стабільності громади.

Надходження за галузями, %

У розрізі галузей найбільшу частку формують фізичні особи-підприємці (ФОПи) – 41,9 %. Це свідчить про активність малого бізнесу та його важливу роль у підтримці місцевих фінансів.

Виробничий сектор становить 23,6 %, що демонструє його значну роль у структурі місцевої економіки навіть в умовах складної ситуації.

За даними Головного управління статистики у Херсонській області, в січні – березні 2025 року обсяг реалізованої промислової продукції становив 1 216,1 млн грн, що на 20,6 % перевищує показник аналогічного періоду 2024 року (1 008,5 млн грн).

Основними напрямками залишаються енергетика та переробна промисловість, які забезпечують нагальні потреби економіки та створюють попит на продукцію.

Харчова промисловість залишається одним із важливих секторів

економіки. Представники цього сегмента здійснюють виробництво продукції, удосконалюють асортимент та постачають її як у межах громади, так і до сусідніх регіонів, що сприяє зміцненню їхніх позицій на внутрішньому ринку.

Після деокупації один із провідних суб'єктів підприємництва відновив виробництво, запустивши лінію пивоваріння та розливу продукції в скляну тару, що забезпечило високий рівень якості та розширення асортименту. Для збільшення ринку збуту відкрито фірмові торгові точки в Херсоні та інших містах.

Інший виробник, який спеціалізується на молочній продукції, активно диверсифікує виробництво: налагоджено випуск безлактозних продуктів, нових видів сирів, згущеного молока та іншої продукції. Також розширено мережу реалізації за межами громади, що сприяє розширенню ринку збуту.

У сфері легкої промисловості позитивну динаміку демонструє виробництво спеціального та захисного одягу, яке частково відновилося в місті, створивши нові робочі місця та нарощуючи обсяги виготовлення продукції. Активно розробляються нові зразки, які проходять практичне тестування, береться участь у міжнародних виставках і форумах, а також розширюється співпраця з представниками Балтійського регіону, що сприяє зростанню якості продукції та її інтеграції в міжнародний ринок. Попри існуючі виклики – зокрема безпекові загрози та нестачу кваліфікованих кадрів – компанія продовжує прийом нових працівників і організовує їхнє навчання, забезпечуючи стабільний рівень продуктивності.

Галузь із виробництва будівельних матеріалів також продовжує свою діяльність, виготовляючи бетонні вироби та бетонні розчини для потреб відбудови. Незважаючи на складну безпекову ситуацію, вона характеризується стійкістю та високим рівнем адаптивності.

Отже, промисловий сектор Херсонської громади у 2024 – 2025 роках намагається навіть в умовах активних бойових дій здійснювати інновації, розширювати асортимент та розвивати канали збуту, що створює вже зараз основу для подальшого відновлення економіки громади після завершення воєнних дій.

На третьому місці – торгівля (11,3 %), яка традиційно є однією з найактивніших сфер підприємницької діяльності. Далі за значенням йдуть освіта та охорона здоров'я (7,8 %) та інші галузі (15,4 %), які забезпечують надходження до бюджету Херсонської міської територіальної громади.

Загалом структура надходжень демонструє диверсифікований характер, в якому ключова роль належить ФОПам та торгівлі, що підтримує функціонування місцевих фінансів навіть в умовах воєнного стану.

Аграрний сектор громади перебуває в критичному стані. Значна частина сільськогосподарських угідь залишається непридатною до використання через мінну небезпеку, пошкодження інфраструктури, крадіжки та обстріли. Частина

територій розташована в межах 20-кілометрової зони бойових дій, що унеможлиблює проведення розмінування.

У сфері сільського господарства важливим фактором стало розмінування понад 5 327,49 гектарів сільськогосподарських угідь та відновлення посівних робіт, що забезпечить врожай 2025 – 2026 років. Це дає можливість громаді нарощувати власне продовольче виробництво.

Втім унаслідок повторних обстрілів ці площі можуть потребувати повторної перевірки. Паралельно з розмінуванням проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота серед агровиробників щодо ризиків, пов'язаних із мінною небезпекою.

Навіть в умовах обстрілів та постійної небезпеки для життя сільгоспвиробники громади продовжують працювати: відновлюють техніку, лагодять виробничі об'єкти та намагаються забезпечити проведення мінімально необхідних польових робіт. Водночас через складну безпекову ситуацію не всі господарства мали змогу зібрати врожай, зокрема 86 га посівів льону так і залишилися незібраними.

Інфраструктура підтримки МСП

Більшість підприємців орієнтуються наразі не на розширення, а на збереження поточних активів. Незважаючи на загрози деякі компанії демонструють стійкість. Успішно працюють великі мережеві структури, зокрема «Київстар», «Водафон», «Лайф», «Нова Пошта», «Укрпошта», «Міст-експрес», «Делівері», а також банки та логістичні оператори. Їх підтримують ресурси центральних офісів і статус об'єктів критичної інфраструктури.

У сфері торгівлі та побутового обслуговування також спостерігається відновлення. Протягом першого півріччя 2025 року в громаді відновили роботу 636 закладів торгівлі (на 10 більше, ніж на початку 2024 року), з них у місті Херсоні – 605.

На території міста Херсона працюють великі торгові мережі: «АТБ-МАРКЕТ», ТОВ «Сільпо-Фуд», ТОВ «Таврія В», ТОВ «Еко МАРКЕТ», «Ідеал», «Green МАРКЕТ», «СУПЕРМАРКЕТ Україна» та низка дрібних – фірмові магазини Херсонського маслозаводу, «Галя Балувана», «Сита Хата», «М'ясомаркет», ТОВ «Вигідна покупка» (магазини «Аврора»), ТОВ «Червоний маркет», мережа магазинів «Еко Сегмент», ТОВ «Руш» (лінія магазинів «EVA»), ТОВ «ЮНО» (українська мережа магазинів «PROSTOR»). Також працюють будівельні супермаркети «Строй-Ка» і «33 квадратних метри» (залежно від безпекової ситуації). Асортимент товарів першої необхідності стабільний, із регулярним поповненням запасів.

Малий та середній бізнес, попри загрози, поступово пристосовується до умов, розширюючи перелік товарів і послуг відповідно до потреб населення. Станом на 01.08.2025 в місті Херсоні працює 12 філій банків, які загалом

відкрили 25 відділень. Відновлено роботу більшості відділень державних банків (АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Ощадбанк»), а також відділень Райффайзен Банку, Укресімбанку, Укргазбанку, УкрСиббанку, Кредобанку, МТБ, ПУМБ тощо.

Важливим елементом інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва в Херсонській міській територіальній громаді є Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП). Він забезпечує підприємців і мешканців громади широким спектром адміністративних послуг, зокрема у сфері реєстрації бізнесу, нерухомості, земельних відносин, будівництва та соціального захисту.

Попри складну безпекову ситуацію ЦНАП продовжує роботу та має відкритий доступ до 15 державних реєстрів. Розпорядженням начальника Херсонської міської військової адміністрації від 19.12.2024 № 1218р, станом на 15.08.2025, затверджено Тимчасовий перелік адміністративних послуг, які надаються ЦНАПом ХМТГ, у кількості 265. Водночас існує дефіцит адміністраторів (40 – 60 %), що певною мірою обмежує можливості повноцінного надання послуг.

Після стабілізації безпекової ситуації планується організація виїзних прийомів у старостатах та реалізація флагманських проєктів зі створення безбар'єрного простору в ЦНАП Херсонської міської ради, що забезпечить доступність адміністративних послуг, підвищення їхньої якості та впровадження європейських стандартів обслуговування згідно з Національною стратегією до 2030 року.

Отже, ЦНАП Херсонської міської ради залишається ключовою інституцією, яка забезпечує доступність адміністративних послуг та формує сприятливе середовище для розвитку підприємництва.

Чинні державні програми підтримки МСП

На сьогодні основними джерелами фінансування діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва залишаються банківські кредити та механізми фінансової підтримки міжнародних організацій. Важливу роль відіграють також державні програми, спрямовані на стимулювання розвитку бізнесу.

З початку 2024 року на деокуповані території Херсонщини поширено дію державної програми «Доступні кредити 5–7–9 %», що дає можливість підприємцям отримати доступне кредитування для збереження та розширення виробництва, поповнення обігових коштів. За інформацією Фонду розвитку підприємництва, розмір діючого кредитного портфеля підприємців міста за Державною програмою «Доступні кредити 5–7–9 %» станом на 01.09.2025 такий:

Показник	Січень – червень 2025 р.	Липень 2025 р.	Серпень 2025 р.
Кредитний портфель підприємств, млн грн	-	-	-
З них кредитний портфель МСБ в рамках Програми, млн грн	104,85	111,59	109,62
Приріст з початку року, млн грн	10,26	17,00	15,03
Приріст з початку року, %	9,79	15,23	13,71

Крім того, в межах програми «Робота», станом на 01.07.2025, прийнято позитивні рішення про надання мікрогрантів на розвиток малого бізнесу щодо 20 проєктів. Підтримка надана підприємцям, які працюють у сферах роздрібної торгівлі, харчування, ремонту автотранспорту, переробної промисловості та інших. Реалізація цих проєктів сприяє створенню нових робочих місць та збереженню економічної діяльності громади.

З метою підтримки ділової активності на деокупованій території та оперативного реагування на актуальні виклики у бізнес-середовищі, виконавчими органами Херсонської міської ради вживаються системні заходи щодо налагодження ефективної комунікації між владою та підприємцями громади.

14 березня 2025 року до чергової зустрічі з представниками бізнесу, за участю представників Міністерства цифрової трансформації та Головного управління ДПС у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, долучено підприємців Херсонської міської територіальної громади. В ході зустрічі було розглянуто питання оподаткування, зокрема порядок погашення податкового боргу й заборгованості з ЄСВ, правила заповнення платіжних інструкцій, а також випадки, коли податкова вимога вважається відкликаною. Крім того, учасників поінформували щодо змін у законодавстві з ліцензування обігу підакцизних товарів та основних аспектів, на які варто звернути увагу представникам бізнесу.

17 березня 2025 року підприємців також долучено до презентації аналітичної платформи «Пульс» – єдиного цифрового інструмента для прозорих відносин між державою та бізнесом, який спрямований на підвищення якості державних послуг. Завдяки цьому інструменту кожен підприємець може оцінити якість наданих державних послуг та звернутися по допомогу в розв’язанні проблемних питань у разі їх виникнення.

З метою оперативного реагування на проблемні питання бізнесу, 4 квітня та 4 липня 2025 року проведено зустрічі з представниками місцевої бізнес-спільноти за участі керівництва профільних департаментів і управлінь Херсонської міської ради, військової адміністрації та інших зацікавлених структур. Обговорено ключові виклики, з якими стикаються підприємці

громади, зокрема:

- безпекову ситуацію в місті;
- оформлення дозвільної документації на відкриття сезонних торговельних точок і літніх майданчиків;
- тарифи на електроенергію для юридичних осіб;
- можливість подовження комендантської години;
- кадровий дефіцит.

Також підприємців поінформували про державні програми підтримки роботодавців, які працевлаштовують осіб з інвалідністю I – II груп або внутрішньо переміщених осіб, зокрема можливість отримання компенсацій.

24 липня 2025 року відбулася нарада щодо проблемних питань функціонування ринків, шляхів їх вирішення та боротьби зі стихійною торгівлею. За підсумками наради розпорядженням начальника Херсонської міської військової адміністрації від 12.08.2025 № 600р затверджено склад робочої групи із запобігання здійсненню торгівлі у невстановлених місцях на території населених пунктів Херсонської міської територіальної громади на період дії воєнного стану (в новій редакції), яка вже розпочала роботу в місті. Забезпечено можливість для підприємців та громадян реалізовувати продукцію на території ринків на пільгових умовах.

16 вересня 2025 року проведено нараду з керівниками ринків та ринкових містечок Херсонської міської територіальної громади, під час якої визначені першочергові заходи щодо посилення безпеки на торгових площах: необхідність встановлення захисних антидронових сіток на ринках міста, проведення перевірки наявності укриттів біля місць торгівлі та визначення місць, які потребують встановлення первинних мобільних укриттів. Крім того, наголошено на необхідності постійного проведення заходів щодо боротьби зі стихійною торгівлею, несанкціонованим викидом сміття та посиленням контролю за дотриманням правил торгівлі.

Як результат, виконавчі органи міської ради продовжують системно працювати над створенням сприятливого середовища для збереження підприємництва та економічного відновлення громади.

4. Мета та актуальність Програми

Херсонська міська територіальна громада, яка перебуває в зоні активних бойових дій, стикається з масштабними викликами, що потребують оперативних та стратегічних рішень для збереження економічного потенціалу та підготовки до післявоєнного відновлення. Після тимчасової окупації та активних бойових дій Херсонська область зазнала значних економічних втрат.

Метою Програми є збереження і підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ), захист підприємців та створення умов для подальшого відновлення Херсонської міської територіальної громади.

Актуальність програми.

Економічний колапс через війну – багато об'єктів підприємництва

зруйновано або закрито через бойові дії, відтік кадрів, обмежену логістику.

Соціальна напруга – безробіття та зменшення доходів населення потребують стимулювання бізнесу для підтримки зайнятості.

Відновлення громади – стабільний бізнес є основою для повоєнної реінтеграції та розвитку Херсона.

Державний та міжнародний інтерес – підтримка МСБ у прифронтових регіонах є пріоритетом для Уряду та міжнародних донорів.

Програма передбачає комплексну підтримку підприємницького сектору громади через полегшення доступу до фінансових ресурсів, зокрема пільгового кредитування, грантових програм та інвестиційної допомоги. Особливу увагу приділено забезпеченню безпечних умов для ведення господарської діяльності в умовах постійних загроз, а також стимулюванню виходу на внутрішні та зовнішні ринки збуту продукції.

Ключовим напрямом Програми є сприяння соціальній інтеграції та економічній активності вразливих категорій населення громади – внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій, ветеранів, демобілізованих військовослужбовців та членів їхніх родин. Через створення інклюзивного підприємницького середовища передбачається розширення можливостей для самозайнятості, створення нових робочих місць і формування основи для соціально орієнтованого розвитку громади.

Реалізація Програми сприятиме збереженню економічної спроможності Херсонської МТГ, посиленню її стійкості до зовнішніх викликів і формуванню конкурентоспроможної локальної економіки, здатної консолідуватися навіть в умовах надзвичайних обставин. Реалізація Програми підтримки бізнесу в Херсоні є **критично важливою** для відновлення економіки, створення нових робочих місць та забезпечення якості життя мешканців. Без цілеспрямованих державних та місцевих ініціатив відновлення регіону буде повільним, що загрожуватиме його подальшою депресивністю. Для ефективної реалізації Програма потребує консолідації зусиль влади, бізнесу, міжнародних партнерів та громадськості. Таке партнерство створить підґрунтя для підтримки підприємницької активності в умовах війни та стане рушієм економічного відродження після Перемоги. Програма враховує реалії воєнного часу та передбачає реалізацію практичних заходів і проєктів, спрямованих на збереження та стимулювання відновлення підприємницької активності.

5. Основні завдання Програми за пріоритетними напрямками

5.1. Сприяння фінансово-кредитній та інформаційно-цифровій підтримці підприємництва

Фінансово-кредитна та інформаційно-цифрова підтримка підприємництва є ключовими факторами розвитку економіки, особливо в умовах цифровізації та глобалізації. Сприяння фінансово-кредитній та інформаційно-цифровій підтримці підприємництва – це комплекс заходів, спрямованих на розвиток малого та середнього бізнесу через надання фінансових ресурсів,

консультаційних послуг та цифрових інструментів. **Впровадження** таких заходів, спрямованих на підтримку бізнесу, створення умов для його функціонування та спрощення адміністративних і операційних процесів – пріоритет для збереження та стабілізації економіки міста.

Мета: ефективна підтримка підприємництва через поєднання фінансових інструментів із сучасними цифровими рішеннями. Це дозволить бізнесу адаптуватися до сучасних викликів та забезпечити відновлення та сталий розвиток.

Основні завдання:

1. Фінансово-кредитна підтримка.

Державні програми фінансування:

- гранти, субсидії, компенсації частини процентних ставок за кредитами («Відновлення», «5-7-9 %», урядовий проєкт «Робота»);
- пільгові кредити через всі доступні державні та міжнародні інституції для підприємств, у т.ч. програми від ЄС (EU4Business, EBRD), Японії, Канади тощо.

Фінансова доступність:

- державні гарантії для отримання кредитів, мікрокредитування;
- підтримка стартапів через міжнародні фонди та онлайн-платформи.

Законодавчі та місцеві ініціативи:

- скасування обмеження терміну оренди земельних ділянок (з 1 року до 3 років), визначеного пунктом 26 частини другої статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»;
- надання пільг для фізичних та юридичних осіб зі сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- пільгові податки на перших роках діяльності, зокрема для соціальних підприємств;
- спрощення адмінпроцедур – прискорене отримання дозвільної документації, пільги для постраждалих суб'єктів підприємництва. Скорочення кількості дозволів і ліцензій для малого бізнесу;
- скасування збору за місця для паркування транспортних засобів на території Херсонської міської територіальної громади для населення та бізнесу.

2. Інформаційно-цифрова підтримка:

- державні портали («Дія. Бізнес») з послугами реєстрації, податкової звітності тощо. Доступ до державних програм із кіберзахисту для МСБ;
- створення чат-боту на інформаційних медіаресурсах Телеграм, Viber для своєчасного доступу до:

*змін до законодавчих та місцевих ініціатив, практичної підтримки та навчання;

* курсів з цифрового маркетингу, фінансової грамотності, e-commerce;

* консультаційних послуг (юридичних, бухгалтерських, бізнес-планування), зокрема для суб'єктів малого та середнього підприємництва, які втратили географічну приналежність до Херсонської міської територіальної громади через релокацію співробітників;

- * навчання та менторства (курси з цифрових навичок, фінансової грамотності);
- * оперативного реагування на проблеми бізнесу;
- * відстеження результативності діючих регуляторних актів ХМТГ;
- * інформації про вільні приміщення та ті, щодо яких оголошено аукціон на право оренди комунального майна.

Очікувані результати:

Збереження локальної економіки громади, підтримка підприємництва, створення нових робочих місць.

Критерії досягнення:

Збереження та подальше збільшення кількості суб'єктів МСП, які отримали комплексну фінансово-кредитну та інформаційно-цифрову підтримку.

5.2. Збереження людського капіталу та доступне провадження підприємницької діяльності, безбар'єрність

Людський капітал – це ключовий ресурс економічного розвитку, а підприємництво – один із головних механізмів його реалізації. Безбар'єрне середовище для підприємництва та інвестиції в людський капітал – це інструменти для подолання економічних і соціальних викликів.

Мета: для забезпечення сталого зростання необхідно створити умови, за яких кожен матиме можливість розвивати свої здібності та реалізовувати бізнес-ідеї без зайвих перешкод.

Основні завдання:

1. Збереження та розвиток людського капіталу. Освіта та навички:

- акцент на STEM-освіті (наука, технології, інженерія, математика), креативних професіях і підприємницьких компетенціях через партнерство з херсонськими ЗВО;
- залучення місцевих підприємців до співпраці із закладами професійної (професійно-технічної) освіти;
- програми перепідготовки для адаптації до ринку праці (особливо для людей з обмеженими можливостями, вимушених переселенців тощо).

2. Консультаційні та навчальні послуги:

- розширення доступу до інформації через використання цифрових сервісів: єдиний інформаційний портал / чат-бот з актуальними послугами, нормативними актами, шаблонами документів та інструкціями / мобільні додатки;
- семінари та тренінги:
 - * ведення кадрового діловодства;
 - * зміни в трудовому законодавстві;
 - * правові аспекти легального бізнесу.
- онлайн-курси: співпраця з Міністерством економіки, Фондом соціального страхування тощо;
- індивідуальні консультації аграріїв;

- спільні проекти з ЗВО, ХТПП, асоціаціями підприємців, ОСББ.

3. Доступне підприємництво – безбар'єрність для всіх:

- для людей з обмеженими можливостями:

* адаптація робочих місць, пільги для бізнесу, що їх залучає;

* гнучкі форми зайнятості (віддалена робота, фріланс), створення адаптованого робочого середовища;

- програми менторства, акселератори для жіночого бізнесу, молоді та ВПО;

- стимули для підприємницьких ініціатив у старостинських округах.

4. Мотивація до ведення бізнесу:

- пільги для бізнесу, який дотримується законів (податкові канікули, компенсації за навчання співробітників);

- публічне визнання «білих» суб'єктів підприємницької діяльності (рейтинги, сертифікати);

- відзначення найкращих підприємців з нагоди професійних свят.

Очікувані результати:

Реалізація цих заходів сприятиме:

Збереженню та розвитку людського капіталу.

Стимулюванню підприємництва через зручні умови.

Доступному провадженню підприємницької діяльності.

Економічній та соціальній стабільності.

Запровадженню предмета «Підприємництво і фінансова грамотність» у закладах загальної середньої освіти.

Критерії досягнення:

Зменшення відтоку кваліфікованих фахівців.

Збільшення кількості стартапів, суб'єктів підприємництва.

Зростання рівня зайнятості серед уразливих груп.

5.3. Посилення конкурентоспроможності

Підвищення конкурентоспроможності МСБ є ключовим фактором економічного розвитку, оскільки цей сектор забезпечує зайнятість, інновації та стабільність у різних галузях.

Мета: створення емоційного зв'язку між споживачем і місцевим продуктом. Підтримка та популяризація успішних історій бізнесу, соціальних проєктів та ініціатив, пошук нових ринків збуту та налагодження ділових контактів. Стимулювання та підвищення конкурентоспроможності громади.

Основні завдання:

1. Залучення малого та середнього бізнесу до міжнародних виставок, бізнес-форумів, воркшопів:

- інформаційна підтримка та комунікація;

- організаційний супровід:

* консультаційна допомога в оформленні віз, переїзду;

* попередній підбір іноземних партнерів через B2B-матчмейкінг;

* проведення тренінгів із міжнародного маркетингу, етикету та

презентаційних навичок, підписання угод;

- * спільні стенди та колективні участі;

- * онлайн-формати для тих, хто не може поїхати (віртуальні виставки, вебінари з іноземними партнерами, розсилки партнерам записаних презентацій).

2. Популяризація місцевого продукту громади «КУПУЙ ХЕРСОНСЬКЕ»:

- соціальна реклама – білборди та брендування:

- * візуальна ідентифікація – створення єдиного стилю (лого, слоган, кольори) для всіх місцевих товарів;

- онлайн-просування:

- * створення сторінки / групи / чат-боту у соцмережах (#КупуйХерсонське) з інформацією про місцевих виробників;

- * залучення місцевих медіа до висвітлення ініціативи;

- офлайн-заходи та співпраця:

- * ярмарки та фестивалі – організація подій, де місцеві виробники презентують свою продукцію;

- * співпраця із закладами (кафе, магазини) – створення полиць / меню з місцевими товарами.

3. Громадська ініціатива «Знай ХЕРСОНСЬКЕ. Досвід УСПІШНИХ»:

- публічні зустрічі – організація офлайн- та онлайн-подій із презентаціями успішних кейсів;

- сайт або чат-бот, де будуть публікуватися інтерв'ю, історії успіху та мотиваційні контенти;

- співпраця з місцевими бізнесами, медіа, громадськими організаціями для масштабування ідеї.

4. Розвиток інвестиційної інфраструктури через створення індустріальних парків:

- підготовка та затвердження концепції функціонування;

- реєстрація індустріального парку;

- сприяння забезпеченню інфраструктури:

- * підготовка земельної ділянки (комунікації, транспортна доступність);

- * залучення інвесторів через інвестиційні пропозиції;

- * державна підтримка: гранти, компенсації частини витрат на інфраструктуру тощо.

Очікувані результати:

Реалізація цих заходів надає змогу:

Зберегти конкурентоспроможність за рахунок локалізації виробництва.

Підвищити мотивацію до розвитку та об'єднання активних людей.

Стимулювати розвиток бізнесу через кластерний підхід.

Показати приклади, що успіх можливий навіть у складних умовах.

Критерії досягнення:

Створення нових робочих місць.

Збільшення обсягів виробництва товарів, продукції і послуг місцевих виробників.

Впровадження інструментів брендингу товарів місцевих виробників.

5.4. Підтримка військовослужбовців, ветеранів війни, захисників та захисниць України, членів сімей загиблих

Підтримка ветеранів – це система заходів, яка включає соціальну адаптацію та забезпечення економічної активності військових, ветеранів та їхніх родин. Важливим є комплексний підхід: фінанси + навчання + інфраструктурна підтримка. Для ефективної професійної адаптації необхідно залучити місцевий бізнес, волонтерів та міжнародні організації.

Мета: сприяння соціально-економічній адаптації та самореалізації ветеранів та військових через створення власного бізнесу.

Основні завдання:

1. Фінансова допомога:

- стартові гранти та безвідсоткові кредити для відкриття бізнесу;
- компенсація частини кредитних відсотків (якщо бізнес бере кредит);
- пільги на оренду приміщень (на перші 12 місяців);
- залучення до державних та міжнародних програм підтримки.

2. Консультаційно-навчальна підтримка:

- безкоштовні курси з підприємництва, фінансів, маркетингу;
- менторські програми від успішних бізнесменів та міжнародних ветеранських організацій, які мають програми для ветеранів;
- навчання та стажування у ЗВО України та міжнародних бізнес-школах міст-партнерів.

3. Правова та адміністративна допомога:

- безкоштовні юридичні консультації;
- супровід стартапів – спрощена процедура реєстрації бізнесу.

4. Проєкт «Бізнес ветерана» - маркетингова та комунікаційна підтримка:

- інформаційні кампанії для підвищення обізнаності, PR-підтримка через медіа та соцмережі громади;
- створення міського логотипу – маркування, що дозволяє виділити продукцію ветеранів для просування ветеранських бізнесів;
- розробка онлайн-каталогу «Бізнес ветерана Херсона», де зібрані всі ветеранські бізнеси міста;
- суспільна підтримка через ветеранські організації та спільноти.

Очікувані результати:

Створення нових бізнесів, заснованих військовими, ветеранами та їхніми родинами.

Зростання зайнятості – нові робочі місця для ветеранів, демобілізованих та членів їхніх родин.

Соціальна адаптація – інтеграція ветеранів у цивільне життя через підприємницьку діяльність.

Критерії досягнення результатів:

Кількість створених бізнесів.

Кількість отриманих грантів / мікрокредитів.

Наявність соціальних ефектів (зменшення безробіття серед ветеранів, покращення психологічного стану).

6. Фінансування Програми

Фінансування заходів Програми здійснюється за рахунок коштів бюджету міської територіальної громади в межах наявного фінансового ресурсу, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством України.

Обсяги фінансування з бюджету територіальної громади визначаються щороку під час затвердження бюджету або в процесі його виконання – з урахуванням фактичних фінансових можливостей громади.

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Виконавцями заходів Програми є відповідальні виконавчі органи Херсонської міської ради відповідно до їхніх функціональних повноважень.

Координацію реалізації Програми, контроль за виконанням її заходів, а також моніторинг ефективного та цільового використання коштів забезпечує департамент економіки та інвестицій Херсонської міської ради.

Оцінювання результатів впровадження Програми здійснюється щорічно на основі визначених мети та завдань Програми. За результатами такого аналізу можуть ініціюватися зміни до Програми, зокрема щодо продовження або коригування окремих заходів, включення нових ініціатив, уточнення очікуваних результатів, виконавців, обсягів і джерел фінансування, а також строків реалізації. Терміни реалізації окремих заходів Програми, визначені в додатку до Програми, залежать від безпекової ситуації в громаді та припинення воєнного стану.